

KHAI THÁC TIỀM NĂNG PHÁT TRIỂN CÁC LOẠI HÌNH DU LỊCH Ở HUYỆN ĐẢO PHÚ QUỐC

ĐINH THỊ THANH MAI*, NGUYỄN THỊ BÉ BA**

TÓM TẮT

Quá trình khai thác tiềm năng để phát triển du lịch ở huyện đảo Phú Quốc đã được tiến hành từ lâu. Tuy nhiên, hiện nay các loại hình du lịch phát triển rất đơn điệu, sản phẩm du lịch nghèo nàn, chưa tạo được sức thu hút du khách, hiệu quả kinh tế thu được từ du lịch chưa cao. Vì vậy, việc phát triển đa dạng các loại hình du lịch sẽ góp phần quan trọng cho quá trình khai thác hiệu quả lợi thế so sánh về tiềm năng, đáp ứng nhu cầu của du khách và nâng cao hiệu quả kinh tế.

Từ khóa: Phú Quốc, tiềm năng du lịch, các loại hình du lịch.

ABSTRACT

Exploiting potentials for developing different forms of tourism in Phu Quoc Island

The process of exploiting potentials for developing tourism in Phu Quoc has been carried out for a long time. However, now most tourism forms are very monotonous, and their products are of poor quality, thus failing to attract tourists, and the economy results come from tourism is still not high. Therefore, making tourism forms more various will contribute greatly and effectively to the process of exploiting the potentials, meeting the demands of tourists and increasing economic efficiency.

Keywords: Phu Quoc, tourism potential, tourism forms.

1. Đặt vấn đề

Phú Quốc là huyện đảo có nhiều lợi thế so sánh về tiềm năng phát triển du lịch. Trong nhiều năm qua, việc khai thác tiềm năng phát triển du lịch đã được đầu tư đáng kể, cơ sở hạ tầng và dịch vụ du lịch đã dần được hiện đại hóa, sản phẩm du lịch chất lượng cao ngày càng tạo được sức hút và đáp ứng nhu cầu của khách du lịch. Lượng khách đến Phú Quốc tăng nhanh, từ 25.056 lượt khách (2000) tăng lên 148.598 lượt khách (2005) và 230.000 lượt khách (2010).

Doanh thu từ du lịch đạt 447.145 triệu đồng (2010) [5], tăng 3,9 lần so với

2005 (trong đó doanh thu từ khách quốc tế là 65,1%, khách nội địa là 34,9%). Thu nhập từ du lịch đã đóng góp tỉ trọng đáng kể trong tổng thu nhập kinh tế quốc dân (GDP) của huyện và ngành du lịch tỉnh Kiên Giang. Tuy nhiên, mức thu nhập và lượng khách đến với Phú Quốc chưa tương xứng với tiềm năng thực của nó, quá trình khai thác tiềm năng chưa thực sự hiệu quả, các loại hình du lịch còn đơn điệu. Vì vậy, việc đa dạng hóa và nâng cao hiệu quả khai thác tiềm năng phát triển các loại hình du lịch, đáp ứng nhu cầu của khách du lịch cần được xem là mục tiêu chiến lược quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội - môi trường của huyện đảo Phú Quốc nói riêng và tỉnh Kiên Giang nói chung.

* ThS, Trường Cao đẳng Sư phạm Kiên Giang

** ThS, Trường Đại học Quốc tế Hồng Bàng

2. Huyện đảo Phú Quốc và vấn đề khai thác tiềm năng phát triển các loại hình du lịch

2.1. Khái quát huyện đảo Phú Quốc

Phú Quốc còn được mệnh danh là Đảo Ngọc, là hòn đảo lớn nhất Việt Nam. Huyện đảo Phú Quốc nằm ở vị trí địa lí từ 9°53' đến 10°28' vĩ độ Bắc, 103°49' đến 104°05' kinh độ Đông, thuộc vùng biển Tây Nam của Việt Nam, bốn mặt đều giáp biển, gồm 40 hòn đảo lớn nhỏ, với tổng diện tích 58.922 ha, trong đó đảo Phú Quốc với diện tích 56.726 ha chiếm 96,3% tổng diện tích tự nhiên. Dân số Phú Quốc khoảng 93.006 người (2010), chiếm 5,67% dân số toàn tỉnh Kiên Giang. Dân cư phân bố không đồng đều giữa các đảo, có nhiều đảo nhỏ chưa có dân sinh sống. [6]

2.2. Tiềm năng du lịch

Với vị trí đặc biệt quan trọng, nguồn tài nguyên tự nhiên, tài nguyên nhân văn đa dạng và phong phú, Phú Quốc có nhiều tiềm năng để phát triển mạnh mẽ, vững chắc ngành du lịch.

2.2.1. Tiềm năng du lịch tự nhiên

Vị trí địa lí

Phú Quốc nằm ở cực Tây Nam thuộc Vịnh Thái Lan. Đảo có hình tam giác, cạnh đáy nằm ở hướng Bắc, nhỏ dần lại ở phía Nam, chiều dài của đảo trên 50km, nơi rộng nhất (ở phía Bắc đảo) là 25km, nơi hẹp nhất là 3km. Khoảng cách từ Phú Quốc đến thị xã Hà Tiên là 46km, đến thành phố Rạch Giá 115km, cách Thành phố Hồ Chí Minh (TPHCM) 350km và cách thành phố Cà Mau 200km. Phú Quốc có đường bay ngắn và có đường biển gần với nhiều nước trong vùng Đông Nam Á. Với vị trí

này, Phú Quốc có các lợi thế cạnh tranh để xây dựng khu du lịch quy mô bậc nhất Việt Nam.

Khí hậu

Khí hậu Phú Quốc mang đặc thù của khí hậu nhiệt đới: Mùa khô từ tháng 12 đến tháng 4 năm sau, chịu ảnh hưởng gió mùa Đông Bắc có cường độ tương đối mạnh, tốc độ gió trung bình 4m/s, có khi lên đến 24m/s, độ ẩm trung bình 78%. Nhiệt độ cao nhất vào tháng 3 và tháng 4 (35°C) [3]. Đây chính là mùa du lịch, du khách thích đến Phú Quốc vào thời điểm này vì đây là thời điểm có thể tham gia được nhiều hoạt động du lịch ngoài trời như: lướt sóng, thuyền buồm, tắm nắng, tắm biển, lặn, thả dù... Mùa mưa bắt đầu từ tháng 5 đến tháng 11, tốc độ gió trung bình 4,5m/s. Mùa mưa mây nhiều, độ ẩm cao (85 - 90%). Lượng mưa trung bình 414mm/tháng [3]. Lượng mưa trong mùa này là nguồn nước ngọt chủ yếu cung cấp cho cư dân trên đảo. Nhìn chung, khí hậu Phú Quốc nắng ấm quanh năm, thời tiết ít biến động, mùa khô ở đây trùng vào thời điểm mùa mưa ở các điểm du lịch của các nước trong khu vực như Singapore, Malaysia... Do đó, Phú Quốc có lợi thế cạnh tranh thu hút khách du lịch quốc tế.

Sinh vật biển

Biển Phú Quốc có 89 loài san hô cứng, 19 loài san hô mềm, 125 loài cá ở rặng san hô, 132 loài thân mềm, 32 loài da gai và 62 loài cỏ biển (trong đó 9 loại đã được ghi nhận) [3], có nhiều loài quan trọng như trai tai tượng, ốc đụn cái. Đặc biệt, có loài đồi mồi đến vùng biển này đẻ trứng và sự xuất hiện của loài Dugong. Các bãi san hô luôn là sức hút đối với

những khách du lịch thích khám phá những sinh vật dưới lòng đại dương.

Bãi biển

Bao bọc xung quanh Phú Quốc là biển với tổng chiều dài 150km. Có những bãi tắm đẹp như bãi Trường, bãi Khem, bãi Giếng, bãi Sao, bãi Vòng... với những ghềnh đá nhô ra bờ biển như mũi Dinh Cậu, mũi Ông Đội. Ở vị trí xa đất liền, xa các khu công nghiệp nên chất lượng nước biển, bãi tắm của Phú Quốc hơn hẳn những nơi khác.

Rừng

Có nhiều hệ sinh thái rừng đặc trưng, như: hệ sinh thái rừng cây nguyên sinh cây họ Dầu, hệ sinh thái rừng trên núi đá, hệ sinh thái rừng ngập mặn, hệ sinh thái rừng Tràm... Thành phần thực vật, động vật ở vườn quốc gia Phú Quốc rất phong phú và đa dạng: khoảng 470 loại thực vật cao, 150 loại động vật hoang dã, có nhiều động thực vật quý hiếm, có giá trị đặc hữu [3]. Sinh cảnh chung của rừng Phú Quốc hiện nay có thể được coi là một trong những nơi hấp dẫn nhất Nam Bộ.

2.2.2. Tiềm năng du lịch nhân văn

*** Văn hóa phi vật thể**

Phú Quốc không chỉ nổi tiếng là một hòn đảo có cảnh quan thiên nhiên đẹp mà còn là một vùng đất mang đậm màu sắc văn hóa dân gian với những truyền thuyết, ca dao, dân ca, tín ngưỡng... Có nhiều đình chùa, miếu mạo, thờ cúng những vị thần có công khai đảo và những vị anh hùng đã được dân gian thần thánh hóa (như: cúng bà Kim Giao, cúng cầu an ở đình Dương Đông, cúng cô Sáu, cúng giỗ anh hùng dân tộc Nguyễn Trung Trực...). Nét đặc sắc của văn hóa

phi vật thể ở đảo Phú Quốc là mảng truyền thuyết. Hầu hết các địa danh du lịch trên đảo đều gắn với một vài truyền thuyết, như truyền thuyết về sự ra đời của đảo Cao Đài, về vua Gia Long - Nguyễn Ánh, về anh hùng dân tộc Nguyễn Trung Trực... Có thể nói rằng, du khách đến đây đều rất hứng thú khi được nghe những mẫu chuyện li kì về “*hòn thiêng sông núi*” [2], dân dã mà cao siêu, đời thường mà thoát tục.

*** Văn hóa vật thể**

Cấu trúc nhà cổ ở Phú Quốc: Nhà cổ Phú Quốc giống như nhà rông ở Tây Nguyên, dạng nhà sàn, nhưng nó lại mang những nét riêng của nhà sàn vùng sông nước miền Tây Nam Bộ như: nhà sàn trong vườn, bên bờ sông, bờ rạch, bờ biển. Mục đích của nhà sàn ở Phú Quốc không phải để tránh thú dữ như vùng miền núi mà là để tránh cát thổi, tránh côn trùng, vì vậy cấu trúc nhà sàn nơi đây đơn giản hơn. Hiện nay, Phú Quốc có ngôi làng cổ (với khoảng 15 căn nhà), mọi sinh hoạt trong làng nguyên sơ từ nhà ở đến ăn uống, ứng xử vẫn giữ được nét điển hình truyền thống của cư dân bản địa rất độc đáo.

Nghệ thuật ẩm thực: Không thể thống kê hết các món ăn đặc sản ở Phú Quốc. Ẩm thực của Phú Quốc là điểm gặp gỡ, giao thoa cách chế biến của các dân tộc Việt - Hoa - Khmer tạo nên hương vị độc đáo khó lẫn với nơi khác. Nét đặc sắc rất Phú Quốc là ở chỗ: Những sản phẩm ấy không chỉ là sự ưu đãi của thiên nhiên mà cao hơn đó chính là ở bàn tay nhào nặn, chế biến đạt đến trình độ điêu luyện của con người sở tại. Với du khách, điều quan trọng mà họ

muốn chiêm ngưỡng chính là quy trình làm ra sản phẩm và tài nghệ của các nghệ nhân.

2.3. Phát triển các loại hình du lịch

2.3.1. Quá trình khai thác tiềm năng phát triển du lịch

Phú Quốc là hòn đảo đầu tiên ở Việt Nam được định hướng thành khu du lịch sinh thái mang tầm cỡ không chỉ quốc gia mà còn cả khu vực Đông Nam Á. Tuy nhiên, từ năm 1993 trở về trước, người dân ở đất liền rất khó ra đảo Phú Quốc. Thời gian đó, người từ đất liền muốn ra đảo phải có giấy xin tạm vắng tại nơi cư ngụ và phải được Chủ tịch tỉnh Kiên Giang kí giấy xác nhận. Vào đảo chỉ được tạm trú 7 ngày là phải về đất liền, thuyền đi nhanh cũng phải mất 12 giờ mới cập bến; vì vậy, hoạt động du lịch từ 1993 trở về trước bị hạn chế, các tiềm năng du lịch hầu như không được chú ý khai thác.

Giai đoạn từ 1993 đến 1995, người dân từ đất liền đến Phú Quốc buôn bán, giao thương dễ dàng hơn nên ngày càng đông. Hoạt động du lịch ra đời gắn liền với thương mại và bắt đầu được chú trọng đầu tư. Từ 1996 trở đi, ngành du lịch Phú Quốc mới thực sự phát triển mạnh, các cảnh quan tự nhiên được khai thác để phục vụ du khách nhiều hơn; tuy nhiên, các tài nguyên chưa được khai thác đồng bộ, chủ yếu là loại hình du lịch tắm biển và ngắm cảnh thiên nhiên hoang sơ trên đảo.

Ngày 09-11-2005, Thủ tướng Phan Văn Khải đã phê duyệt quy hoạch xây dựng đảo Phú Quốc tỉnh Kiên Giang thành trung tâm du lịch sinh thái đảo, biển chất lượng cao vào năm 2020. Trước

tình hình thực tế của địa phương, Quyết định số 633/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ “*Phê duyệt điều chỉnh quy hoạch chung xây dựng đảo Phú Quốc, tỉnh Kiên Giang đến 2030*” [4]. Mục tiêu là xây dựng đảo Phú Quốc bền vững, hài hòa giữa phát triển kinh tế với bảo tồn di tích lịch sử, văn hóa và bảo vệ môi trường; bảo đảm an ninh quốc phòng vùng và quốc gia; từng bước xây dựng một thành phố biển - đảo, trung tâm du lịch và dịch vụ cao cấp; trung tâm khoa học công nghệ của quốc gia và khu vực Đông Nam Á.

Hiện thực hóa Quyết định số 178 và Quyết định số 633 của Thủ tướng Chính phủ, Đảng bộ và nhân dân tỉnh Kiên Giang đã kêu gọi đầu tư, huy động nguồn vốn trong nước và hợp tác liên doanh với các đối tác nước ngoài đầu tư vào lĩnh vực cơ sở hạ tầng, phát triển du lịch huyện đảo Phú Quốc. Như vậy, so với nhiều địa phương khác trong cả nước thì du lịch Phú Quốc được chú trọng đầu tư khai thác khá sớm và được định hướng trở thành trung tâm du lịch sinh thái tầm cỡ. Vì vậy, trong những năm gần đây, du lịch Phú Quốc phát triển rất nhanh, tài nguyên du lịch được tập trung khai thác hiệu quả, xuất hiện nhiều loại hình du lịch mới. Tuy nhiên, do nhu cầu khách du lịch ngày càng tăng trong khi cơ sở hạ tầng vẫn còn yếu kém, các loại hình du lịch còn đơn điệu và trùng lặp, vì vậy đòi hỏi phải chú trọng khai thác đúng mục các tiềm năng du lịch và phát triển các loại hình du lịch.

2.3.2. Hiện trạng phát triển các loại hình du lịch

Phú Quốc có nguồn tài nguyên du lịch phong phú với 40 đảo lớn nhỏ, 99 ngọn núi mang đến một nét đẹp hoang sơ, bờ biển dài và đẹp, sự đa dạng của sinh thái rừng nhiệt đới, có bề dày về lịch sử văn hóa bản địa... Với tiềm năng đó, Phú Quốc đã phát triển mạnh một số loại hình du lịch như: du lịch sinh thái; du lịch nghỉ dưỡng; du lịch thể thao, mạo hiểm; du lịch nghiên cứu, khám phá...

Du lịch sinh thái

Theo đánh giá của ông Seth D. Wennick, Tổng Lãnh sự Hoa Kỳ tại TPHCM: *“Phú Quốc là nơi tuyệt vời, chưa bị tàn phá bởi con người, vì vậy, rất phù hợp để phát triển du lịch sinh thái”*. Du lịch sinh thái ở Phú Quốc được tổ chức thành các tour tham quan, du ngoạn, đặc biệt là ở những đảo chưa có người sinh sống. Những điểm du lịch tiêu biểu như: bãi Trường, bãi Sao, bãi Dài, bãi Thơm, chùa Sùng Hưng, dinh Cậu, làng chài Hàm Ninh... Các loại hình du lịch như: du lịch tắm biển, tắm suối; du lịch ngắm thiên nhiên; du lịch tham quan các làng nghề; tham quan các lễ hội truyền thống; du lịch khám phá đảo; du lịch sinh thái khám phá văn hóa và sản phẩm địa phương. Đây là loại hình du lịch mà hầu như tất cả du khách khi đến với Phú Quốc đều tham gia theo tour. Chất lượng của tour du lịch này về cơ bản đã đáp ứng được nhu cầu của du khách; vì vậy, số lượt khách tham gia loại hình du lịch sinh thái đã không ngừng tăng trong thời gian qua.

Du lịch nghỉ dưỡng

Đây là loại hình cao cấp, mới được hình thành ở Phú Quốc song có tốc độ phát triển nhanh. Một số điểm tiêu biểu

như: khu nghỉ dưỡng Ngàn Sao, La Veranda, Sasco Blue lagoon, Tropicana Island Resort... với những loại hình như: nghỉ dưỡng tuần trăng mật, du lịch nghỉ dưỡng và spa, du lịch chữa bệnh... Có thể nói rằng, không chỉ du khách quốc tế có nhu cầu nghỉ dưỡng tại các Resort & Spa vùng biển, mà du khách Việt Nam cũng vậy. Họ ngày càng thích đến các Resort & Spa để nghỉ dưỡng với gia đình, hưởng tuần trăng mật, kết hợp tổ chức hội nghị và du lịch đối với các công ti. Đặc biệt, số lượng khách du lịch nghỉ dưỡng tại Phú Quốc thường tăng cao vào các ngày lễ.

Du lịch thể thao biển

Đây là loại hình du lịch có tiềm năng phát triển, nhưng thực sự còn mới mẻ đối với du khách và cả nhà làm du lịch. Một số hoạt động tiêu biểu: lặn ngắm san hô, câu cá, thuyền buồm, lướt sóng, các trò chơi trên biển, leo núi dã ngoại. Đối tượng tham gia là những người thích cảm giác mạnh (thường là giới trẻ), các doanh nghiệp, các vận động viên chuyên và không chuyên. Tuy nhiên, các trò chơi thể thao phục vụ du khách còn nghèo nàn, chưa đủ sức để giữ chân du khách.

Du lịch khám phá

Phú Quốc là khu dự trữ sinh quyển thế giới (2007), du khách đến với Phú Quốc ngoài tham quan, nghỉ dưỡng còn vì mục đích nghiên cứu, khám phá. Với các loại hình du lịch như: khám phá đảo hoang, dã ngoại thám hiểm, thám hiểm rừng nguyên sinh, lặn ngắm san hô... Đối tượng du khách là các nhà khoa học, các nhà nghiên cứu, học sinh, sinh viên, du khách thích khám phá, ưa mạo hiểm.

Ngoài các loại hình du lịch nêu trên, Phú Quốc còn phát triển các loại hình du lịch khác, như: tham quan thắng cảnh, hội nghị, hội thảo, săn bắn thú hoang dã, mua sắm, tàu biển, nghỉ cuối tuần của khách quốc tế trong khu vực... Tất cả các loại hình trên đã góp phần tạo nên sự đa dạng các sản phẩm du lịch, thúc đẩy du lịch đảo Phú Quốc ngày càng phát triển.

2.3.3. Đánh giá chung về các hoạt động du lịch vốn có của Phú Quốc

Về loại hình

Du lịch Phú Quốc chỉ thực sự được quan tâm, đầu tư phát triển vào những năm cuối thế kỉ XX song đã hình thành một số loại hình du lịch, như: sinh thái, nghỉ dưỡng, thể thao mạo hiểm, nghiên cứu khám phá... Trong đó, có một số loại hình mới đưa vào khai thác (du lịch sinh thái, du lịch nghỉ dưỡng) nhưng đã khẳng định ưu thế vượt trội của mình so với các điểm du lịch khác. Ngành du lịch Phú Quốc đã có những chiến lược khai thác các loại hình du lịch vốn có, mở rộng thêm các loại hình mới nhằm tạo thêm nhiều điểm du lịch, tuyến du lịch. So sánh giữa tiềm năng và thực trạng khai thác các loại hình du lịch hiện nay, thiết nghĩ du lịch Phú Quốc cần mở rộng thêm một số loại hình mới như du lịch tham quan thắng cảnh, du lịch hội nghị, hội thảo, du lịch săn bắn thú hoang dã, du lịch mua sắm, du lịch tàu biển, du lịch cuối tuần... và cần đầu tư nâng cấp các loại hình vốn có, đi vào khai thác theo chiều sâu các loại hình: du lịch lặn ngắm san hô, du lịch thám hiểm, du lịch nghỉ

dưỡng chất lượng cao. Tất cả các loại hình trên sẽ góp phần tạo nên sự đa dạng các sản phẩm du lịch, thúc đẩy du lịch phát triển, đưa Phú Quốc trở thành điểm đến hấp dẫn trong thế kỉ XXI.

Chất lượng phục vụ du lịch

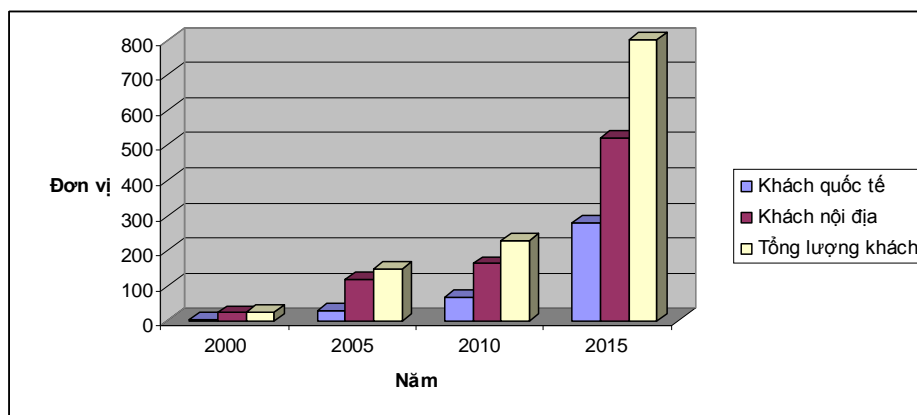
Du lịch Phú Quốc đang tiến đến phát triển theo chiều sâu. Các loại hình du lịch đa dạng và phong phú hơn, quy cách phục vụ ngày càng mang tính chuyên nghiệp, từng bước đáp ứng được nhu cầu về điểm đến, hành trình chuyển đi, chất lượng phục vụ ăn, ngủ cũng như các dịch vụ khác. Tuy nhiên, du lịch Phú Quốc vẫn còn một vài hạn chế như: một số loại hình du lịch chưa được khai thác theo chiều sâu (du lịch lặn...), môi trường sinh thái biển bị ô nhiễm bởi sự tác động của hoạt động du lịch, cơ sở lưu trú chưa đồng bộ và không đủ sức chứa vào mùa du lịch...

Số lượng khách du lịch

Lượng khách du lịch đến Phú Quốc tăng nhanh trong những năm gần đây. Năm 2000 mới chỉ đạt 25.056 lượt khách, nhưng đến năm 2005 đã tăng lên 148.598 lượt, năm 2010 đạt 230.000 lượt [5]. Như vậy, nếu như năm 2005 tăng hơn 590% so với năm 2000, thì đến năm 2010 số lượt khách du lịch đến Phú Quốc đã tăng gấp 920% so với 2000 và tăng 150% so với 2005. Nhịp độ tăng bình quân trong giai đoạn 2005 - 2010 là trên 57% /năm (so với cả tỉnh là 15,9%/năm) (xem biểu đồ 1).

Biểu đồ 1. Khách du lịch đến Phú Quốc giai đoạn 2000 - 2015

Đơn vị: Lượt khách

Biểu đồ 1 cho thấy số khách du lịch đến đảo Phú Quốc ngày càng tăng, ước tính đến năm 2015 sẽ đạt khoảng 800.000 lượt khách/năm, năm 2020 sẽ đạt khoảng 2 - 3 triệu lượt khách/năm và năm 2030 sẽ đạt khoảng 5 - 7 triệu lượt khách/năm; trong đó, có 45% - 50% là khách quốc tế. Sự tăng trưởng đó là một điều đáng mừng song cũng đặt ra cho Phú Quốc nhiều vấn đề cần phải giải quyết, đó là: nước sinh hoạt, ô nhiễm môi trường, rác thải, điện sinh hoạt... đối với các điểm du lịch.

Khách nội địa

Khách du lịch với mục đích tham quan, nghỉ dưỡng chiếm tỉ lệ cao nhất (khoảng 80%) trong tổng số khách nội địa đến Phú Quốc. Họ đi du lịch quanh năm nhưng chủ yếu tập trung vào dịp hè, các ngày nghỉ cuối tuần, các lễ hội... Khách du lịch công vụ thường kết hợp công tác với du lịch, loại hình du lịch này diễn ra quanh năm; trong khi đó, du lịch với mục đích chữa bệnh chiếm tỉ lệ thấp hơn.

Về cơ cấu thị trường khách du lịch nội địa: Nguồn khách du lịch nội địa đến Phú Quốc chủ yếu từ TPHCM, Đồng

bằng sông Cửu Long và các tỉnh phía Bắc. Khách du lịch nội địa luôn chiếm tỉ trọng cao trong tổng số khách du lịch đến với Phú Quốc: khoảng 90% (2000), 80,02% (2005), 70,9% (2010), phân đầu giảm tỉ trọng khách du lịch nội địa xuống 65% năm 2015 và 60% vào năm 2020. [5]

Trong cơ cấu khách nội địa đến Phú Quốc cũng có sự chuyển dịch: Tỉ lệ khách du lịch đến từ khu vực Đồng bằng sông Cửu Long có xu hướng giảm từ 63% (2000) xuống 49,2% (2010) và 31,5% (dự báo 2015). Trong khi đó, tỉ trọng khách du lịch đến từ miền Đông Nam Bộ tăng lên từ 27,6% (2000) lên 36,1% (2010), dự đoán đến năm 2015 đạt khoảng 40,2%. Tỉ trọng khách du lịch từ các tỉnh phía Bắc đến Phú Quốc tăng.

Khách quốc tế

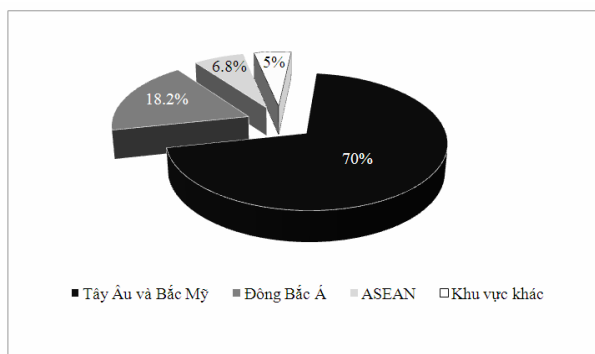
Phú Quốc có nhiều lợi thế thu hút khách du lịch quốc tế, nhưng trong thời gian qua, thị trường khách du lịch thương mại đến Phú Quốc với số lượng rất ít và không ổn định, đó là do những nguyên nhân sau: cơ sở hạ tầng còn yếu kém, việc đi lại giữa Phú Quốc và các trung

tâm kinh tế khác như TPHCM, Cần Thơ, Rạch Giá không mất nhiều thời gian (máy bay mất 45 phút, tàu thủy từ Rạch Giá đi Phú Quốc mất 2 giờ 20 phút); vì vậy, khách ít lưu trú qua đêm tại Phú Quốc. Đây là bất lợi đối với du lịch Phú Quốc. Lượng khách du lịch quốc tế đến Phú Quốc chủ yếu là Việt kiều về thăm quê hương, nhóm du khách này gia tăng nhanh và có nhu cầu quay lại Phú Quốc.

Về cơ cấu thị trường khách du lịch quốc tế

Hầu hết khách quốc tế đến Phú Quốc với mục đích chủ yếu là tham quan danh lam thắng cảnh và tìm hiểu văn hóa bản địa. Thị trường khách chủ yếu ở khu vực Tây Âu và Bắc Mỹ (như Anh, Pháp, Đức, Hà Lan, Hoa Kỳ, Canada...) chiếm 70%, Đông Bắc Á (như Nga, Nhật Bản, Hàn Quốc...) chiếm 18,2%, khu vực ASEAN (như Thái Lan, Malaysia, Indonesia, Cambodia...) chiếm 6,8% (xem biểu đồ 2).

Biểu đồ 2. Cơ cấu khách quốc tế đến Phú Quốc năm 2010

Nhận xét chung: Tuy số lượng khách đến Phú Quốc còn ở mức khiêm tốn so với tiềm năng, tỉ trọng khách quốc tế còn thấp, thời gian lưu trú của khách chưa nhiều, chi tiêu cho mua sắm, vui chơi giải trí chưa cao nhưng đánh giá về chỉ tiêu thu hút khách những năm gần đây đều tăng: Giai đoạn 2000 - 2005, tổng lượt khách đến Phú Quốc tăng bình quân 48,34%/năm (so với cả tỉnh là 12,02%/năm), năm 2010 đạt 31%/năm tổng lượt khách du lịch trên toàn tỉnh. Thời gian lưu trú bình quân của du khách tăng lên: Giai đoạn từ 2000 - 2005 là 1,9 ngày/lượt khách, 2005 - 2010 là 2,1

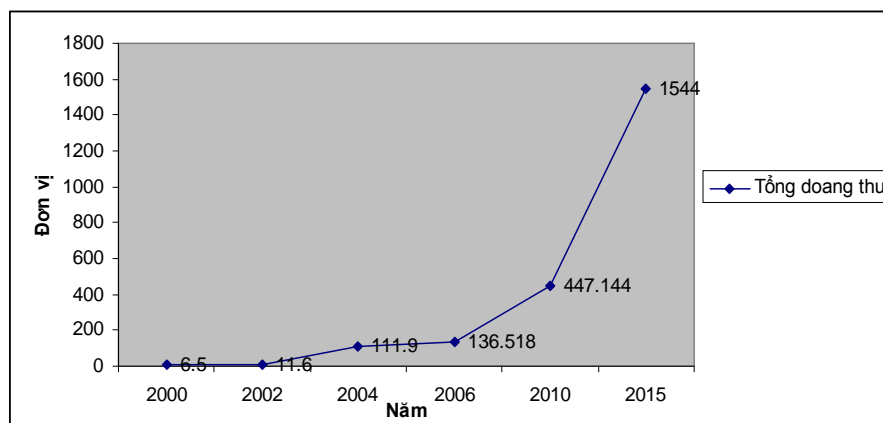
ngày/lượt khách, dự báo giai đoạn 2010 - 2015 khoảng 2,5 - 3 ngày/lượt khách. [6]

2.3.4. Doanh thu từ du lịch

Năm 2010, GDP thương mại và du lịch có tốc độ tăng trưởng mạnh, đạt 647 tỉ đồng [6], tổng mức bán lẻ hàng hóa tăng 3,16 lần so với năm 2005. Doanh thu từ du lịch đạt 447.144,22 triệu đồng, tăng 3,29 lần so với 2005. Trong cơ cấu doanh thu, doanh thu từ khách quốc tế chiếm 65,1% và khách trong nước chiếm 34,9%. Theo kế hoạch phát triển Phú Quốc 2010 - 2015, dự kiến vào năm 2015 tổng số lượt khách đến Phú Quốc là 800.000 lượt khách (xem biểu đồ 3).

Biểu đồ 3. Tốc độ tăng trưởng tổng doanh thu ngành du lịch ở Phú Quốc giai đoạn 2000 - 2010 và dự kiến 2015

Đơn vị tính: Triệu đồng

Khách du lịch đến Phú Quốc ngày càng tăng dẫn đến hoạt động kinh doanh dịch vụ, khả năng tạo việc làm cũng tăng theo. Trong vòng 6 năm (2005 - 2010), khách du lịch quốc tế đến Phú Quốc tăng gần 400%, khách du lịch nội địa tăng 132%. Đó vừa là thuận lợi cũng vừa là khó khăn cho Phú Quốc, khi mà công tác chuẩn bị cơ sở vật chất kỹ thuật, con người, chính sách... còn chưa theo kịp.

2.4. Hướng phát triển các loại hình đang hoạt động

Các loại hình du lịch được xác định trên cơ sở các tiềm năng tài nguyên du lịch huyện đảo, bao gồm tài nguyên du lịch tự nhiên và tài nguyên du lịch nhân văn. Tài nguyên đối với mỗi loại hình du lịch có những đặc trưng riêng, do vậy cần có những định hướng cụ thể trong việc khai thác và tổ chức các loại hình du lịch cho phù hợp.

2.4.1. Hoàn thiện các loại hình du lịch hiện có

Du lịch sinh thái

Để thực hiện được mục tiêu xây dựng chiến lược phát triển Phú Quốc trở

thành thành phố du lịch sinh thái biển - đảo chất lượng cao, đủ sức cạnh tranh với các điểm du lịch trong và ngoài nước thì điều cần làm là: quy hoạch lại các điểm du lịch sinh thái một cách bài bản hơn, sự kết hợp giữa các nhà quản lý tour và nhà khai thác điểm du lịch phải chặt chẽ hơn, sớm đưa vào quy hoạch phát triển 15 khu du lịch sinh thái đã được phê duyệt.

Du lịch thể thao

Phú Quốc có tiềm năng phát triển, song hiện nay, xét về quy mô còn yếu và thiếu: yếu ở công tác tổ chức và thiếu về các loại hình du lịch, vì vậy hiệu quả mang lại chưa cao. Do đó, cần đẩy mạnh quảng bá loại hình du lịch này bằng nhiều hình thức, như: mời các nhân vật nổi tiếng của loại hình đó giới thiệu, tổ chức loại hình du lịch dưới hình thức các cuộc thi một cách quy mô...

Du lịch nghỉ dưỡng

Phú Quốc mới phát triển loại hình du lịch này nhưng được đánh giá là một trong những vùng có thế mạnh. Mục tiêu du lịch nghỉ dưỡng mà Phú Quốc đặt ra là phải tạo được cảm giác thư giãn tuyệt vời

trước phong cảnh hữu tình của cỏ xanh, cát mịn, biển trời mênh mang và thường thức các món hải sản tươi ngon đến từ biển khơi. Với không gian đặc biệt ở các khu nghỉ dưỡng như Tropicana Island Resort & Spa, Long Beach, Esaco... thì sau chuyến nghỉ dưỡng trở về, du khách sẽ cảm thấy thoải mái, hài lòng, cảm nhận được giá trị của chuyến đi và có thể nơi này cũng sẽ là sự lựa chọn của du khách trong những lần sau.

Du lịch khám phá đảo hoang

Có 12/40 đảo nhỏ ở Phú Quốc chưa có dân cư sinh sống. Những hòn đảo này nằm trong vùng khí hậu nhiệt đới, số ngày nắng trong năm cao, nhiệt độ trung bình 20°C – 25°C, ít có thiên tai, bão lụt. Tất cả những hòn đảo trong quần đảo Phú Quốc đều là đảo nổi, cấu tạo nền móng địa chất tương đối ổn định, có thảm thực động vật phát triển phong phú, độ che phủ của rừng cao (64,15%). Vì vậy, cần tăng cường khai thác theo chiều sâu loại hình du lịch này kết hợp bảo vệ môi trường, tránh tác động quá mức làm mất vẻ đẹp hoang sơ của thiên nhiên, tăng cường quảng bá và đào tạo đội ngũ lao động chuyên nghiệp.

Du lịch văn hóa lịch sử

Phú Quốc là một vùng đất có bề dày về văn hóa lịch sử, có nhiều di tích lịch sử gắn liền với các cuộc kháng chiến chống Pháp và Mĩ, như là: đền thờ Nguyễn Trung Trực, nhà lao Cây Dừa... Việc kết hợp du lịch văn hóa lịch sử với các loại hình du lịch khác trên đảo không những góp phần phát triển du lịch huyện đảo mà còn bảo tồn truyền thống văn hóa đặc sắc và các di tích lịch sử của Phú Quốc.

2.4.2. Xây dựng mô hình du lịch mới

Mô hình kết hợp khám phá đảo hoang - câu cá

Loại hình du lịch này có thể tổ chức quanh năm. Phú Quốc có lợi thế thiên nhiên hoang dã, hệ thực vật phong phú, đặc biệt là các loài chim, bướm và các loại phong lan rừng... Phú Quốc giàu tài nguyên sinh vật biển, vì vậy, trong những chuyến đi câu, du khách sẽ cảm thấy hứng thú khi dễ dàng câu được cá. Tham gia loại hình du lịch này, đòi hỏi du khách phải vận động, phải có sức khỏe và tinh thần tập thể, đồng thời cũng đưa du khách đến với không gian tĩnh lặng, thanh bình, điều đó sẽ làm cho du khách cảm thấy thú vị. Tuy nhiên, điều cần lưu ý khi khai thác kết hợp hai loại hình du lịch này là: phải đào tạo được đội ngũ hướng dẫn viên vừa chuyên nghiệp, vừa giỏi ngoại ngữ, am hiểu văn hóa địa phương; phải làm tốt công tác vệ sinh, thu gom rác thải, kết hợp với tuyên truyền du khách bảo vệ môi trường; không vì lợi nhuận mà làm hủy hoại tài nguyên, phá vỡ cảnh quan môi trường; luôn đặt vấn đề an toàn tính mạng của du khách lên hàng đầu.

Mô hình du lịch tuần trăng mật kết hợp lặn ngắm san hô, thăm cỏ biển

Việc xây dựng mô hình này xuất phát từ lợi thế so sánh về thế mạnh của Phú Quốc so với các điểm du lịch khác ở chỗ nơi đây có quy mô và số lượng loài san hô lớn. Đặc biệt, biển Phú Quốc là một trong số ít vùng biển có thảm cỏ biển phát triển, tạo nên một bức tranh về thảm thực vật dưới đáy biển hết sức sinh động, thu hút khách du lịch cũng như các nhà nghiên cứu đến tìm hiểu và khám phá. Đó chính là một thế mạnh mà thiên nhiên đã ban tặng cho hòn đảo xinh đẹp này.

Tham gia loại hình du lịch này, các bạn trẻ không chỉ được tận hưởng tuần trăng mật ngọt ngào với bầu không khí trong lành mà còn khám phá được nhiều điều thú vị về biển cả. Tuy nhiên, để mô hình tuần trăng mật kết hợp lặn biển phát triển có tính bền vững, nhiệm vụ trước tiên mà ngành du lịch Phú Quốc cần phải thực hiện là: Quy hoạch lại các thảm san hô và thảm cỏ biển đưa vào khai thác du lịch; đẩy mạnh đào tạo đội ngũ thợ lặn chuyên nghiệp, vừa lặn giỏi, vừa thông thạo các dòng biển, cấu trúc địa chất đáy biển và phải có tính chuyên nghiệp trong việc phục vụ khách; đảm bảo tuyệt đối an toàn về tính mạng cho du khách. Khai thác tài nguyên san hô và cỏ biển chỉ bằng hình thức quan sát trực tiếp, nghiêm cấm tất cả mọi hình thức khai thác nguồn tài nguyên này, đặc biệt khi vùng biển Phú Quốc được UNESCO công nhận là khu dự trữ sinh quyển. Cần phải khảo sát kỹ các loài động vật, nhất là các loại cá

dữ, để có những biện pháp bảo vệ an toàn cho du khách.

3. Kết luận

Phú Quốc là huyện đảo có vị trí đặc biệt và nhiều lợi thế so sánh để phát triển du lịch như: bãi biển đẹp còn hoang sơ, thảm thực vật phong phú đa dạng, con người nơi đây hiền hòa mến khách, có nhiều nét văn hóa đặc sắc... Việc khai thác tiềm năng phát triển các loại hình du lịch đã đóng góp tích cực vào sự tăng trưởng kinh tế địa phương, có xu hướng trở thành ngành kinh tế mũi nhọn của huyện Phú Quốc nói riêng và tỉnh Kiên Giang nói chung. Sự phát triển đa dạng các loại hình, các sản phẩm du lịch trong thời gian qua đã thu hút khách du lịch đến với Phú Quốc nhiều hơn, góp phần giải quyết việc làm cho người lao động tại địa phương, thúc đẩy các ngành kinh tế phát triển, làm chuyển dịch cơ cấu kinh tế - xã hội huyện đảo theo hướng tích cực.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Cục Thống kê tỉnh Kiên Giang (2011), *Niên giám thống kê tỉnh Kiên Giang năm 2011*.
2. Lý Mỹ Hạnh (1993), *Địa lí tỉnh Kiên Giang*, Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Kiên Giang.
3. Trần Văn Huân (1998), *Tiềm năng ở đảo Phú Quốc xưa và nay*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
4. Thủ tướng Chính phủ (2010), *Quyết định số 633/QĐ-TTg ngày 11-5-2010 về phê duyệt điều chỉnh quy hoạch chung xây dựng đảo Phú Quốc, tỉnh Kiên Giang đến năm 2030*.
5. UBND huyện Phú Quốc (2010), *Báo cáo tổng kết năm 2010*.
6. UBND tỉnh Kiên Giang (2010), *Báo cáo sơ kết công tác phát triển du lịch 5 năm (2006-2010)*.
7. David Botterill, Vincent Platenkamp (2012), *Key concepts in tourism research*, SAGE publication Ltd.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 25-6-2012; ngày phản biện đánh giá: 10-9-2012; ngày chấp nhận đăng: 04-3-2013)